

Universiteiten van Nederland

De heer Dr. E.E.W. Bruins
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Datum 2 juli 2024
Telefoon
E-mail

Uw kenmerk
Ons kenmerk UNL/24048 U
Bijlagen -

Onderwerp **Grote zorgen universiteiten over Hoofdlijnenakkoord**

Geachte minister Bruins,

Wij willen u feliciteren met uw benoeming als minister en veel succes wensen. Graag gaan wij zo snel mogelijk met u in gesprek over uw ambities ten aanzien van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek.

Vooruitlopend op dat gesprek laten wij u via deze brief alvast weten dat wij enorm bezorgd zijn over de voornemens uit het door u onderschreven Hoofdlijnenakkoord. Door ingrijpende bezuinigingen zal de bekostiging van ons wetenschappelijk onderwijs en onderzoek door de ondergrens zakken. De kwaliteit en toegankelijkheid van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek komen daardoor direct in de gevarezone¹. Wij zijn niet alleen zeer bezorgd over de gevolgen hiervan voor onze studenten en medewerkers, maar ook over de negatieve impact van deze maatregelen op de toekomst van Nederland.

Toekomst van Nederland staat op het spel

In het Hoofdlijnenakkoord worden onder meer het versterken van de bestaanszekerheid van alle Nederlanders, het borgen van onze veiligheid, het werken aan goed bestuur en het realiseren van groene groei genoemd als opgaven voor Nederland. Dit zijn uitdagingen waaraan, naast de overheid en het bedrijfsleven, de universiteiten een belangrijke bijdrage kunnen leveren, op (inter)nationaal en regionaal niveau. Doordat wij de volgende generaties opleiden tot wetenschappelijke professionals, baanbrekend onderzoek doen en de resultaten hiervan breed verspreiden in de samenleving. Als universiteiten onderschrijven wij dan ook volledig de prioriteit die dit kabinet volgens het Hoofdlijnenakkoord zal geven aan de beschikbaarheid van talent en versterking van onze kenniseconomie. Dat is absoluut noodzakelijk om de Nederlandse samenleving verder te brengen. En dit zijn overigens ook doelen waaraan we ons als Nederland al hebben gecommitteerd in het kader van de Europese Lissabon-norm van 3% van het BBP investeren in onderzoek en innovatie. Immers, goed onderwijs, ons uitstekende onderzoek en voldoende innovatie zorgen voor de bestaanszekerheid van morgen en overmorgen.

¹ Dit blijkt onder meer uit het onderzoek dat PwC in 2021 na een motie van de Tweede Kamer uitvoerde naar de toereikendheid van de bekostiging. Zie het onderzoeksrapport (<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-88bf49c7-7e2e-4947-8be1-68ea610e38f1/pdf>) en de Kamerbrief daarover (<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-73b693c2-c17e-4941-94a1-97ad3a77af99/pdf>)

Vereniging Universiteiten van Nederland

Lange Houtstraat 2
Postbus 13739
2501 ES Den Haag

Tel +31 70 302 14 00
E-mail post@unl.nl
Web universiteitenvannederland.nl

KvK 40480226
IBAN NL61 INGB 0001 5964 15
BTW NL007088784B01

Universiteiten van Nederland

De budgettaire bijlage van het hoofdlijnenakkoord roept in dit licht bij ons grote zorgen en eerlijk gezegd ook vraagtekens op. Dit kabinet kiest niet voor investeringen in de toekomst van Nederland, in talent of in onze kenniseconomie. Integendeel: het kabinet kiest voor ingrijpende bezuinigingen op onderwijs, onderzoek en innovatie. Deze bezuinigingen gaan ons als Nederland op achterstand zetten, zeker gelet op de keuze van andere (buur)landen om daarin juist wel te investeren. We komen op achterstand waar het de toekomstige beschikbaarheid van talent, ons verdienvermogen, onze strategische autonomie en onze internationale toppositie als kennisland betreft. En dat terwijl de demografische ontwikkelingen, arbeidsmarktbehoefte en internationale ontwikkelingen juist nu vragen om doelgerichte acties. Als universiteiten zullen wij ons daarom consequent en stevig blijven uitspreken tegen deze bezuinigingen.

Bovendien schaden de aangekondigde maatregelen de vertrouwensband tussen de universitaire sector en de overheid. Met name het voornemen om de sectorplannen weg te bezuinigen, getuigt in onze ogen van onbehoorlijk bestuur, gelet op de afspraken die we in 2022 nog met elkaar hebben gemaakt in het bestuursakkoord. Dit voornemen vinden wij zowel inhoudelijk als procedureel onbegrijpelijk. Onze juridische bezwaren tegen deze maatregel zullen we in een aparte brief nader uiteenzetten.

Schade aan onderwijs en onderzoek

Indien de bezuinigingen uit het hoofdlijnenakkoord doorgevoerd worden, zal de impact op wetenschappelijk onderwijs en onderzoek groot zijn:

- Alleen al door de bezuiniging bij de sectorplannen komt de positie van 1.200 medewerkers op de tocht te staan. In totaal gaat het naar verwachting om meer dan 5.000 banen. Doordat de bezuinigingen in een hoog tempo gerealiseerd moeten worden (met mogelijk reorganisaties en gedwongen ontslagen als gevolg), is de schade des te groter. Dat betekent een grote klap voor de werkgelegenheid in verschillende regio's.
- De kwaliteit van het universitair onderwijs komt in gevaar en er dreigt verschraving van het onderwijsaanbod. Studenten zullen hier op korte termijn al de gevolgen van merken. Denk aan grotere werkgroepen, meer extensief onderwijs en minder individuele begeleiding. Maar ook aan samenvoeging van opleidingen en een veel kleiner aanbod van minoren of keuzevakken. Op lange termijn schaadt dit kwaliteitsverval het verdienvermogen en concurrentievermogen van de Nederlandse kenniseconomie.
- We zullen in het wetenschappelijk onderzoek minder vooruitgang en impact realiseren dan Nederland nodig heeft. Dit schaadt onze economische positie, onze strategische autonomie en de mate waarin we de grote maatschappelijke transities kunnen realiseren. Bovendien komt ook onze internationale positie als kennisland onder druk te staan: we worden minder aantrekkelijk voor wetenschappelijk toptalent uit het buitenland en worden minder succesvol bij Europese onderzoekssubsidies. Daardoor dreigt een negatieve spiraal, met een braindrain tot gevolg. Risico van de stapeling van bezuinigingen is bovendien dat we een aantal specialisaties niet langer in Nederland in stand kunnen behouden.
- Het recente rapport van de Arbeidsinspectie heeft wederom laten zien dat de werkdruk op universiteiten zeer hoog is. Het risico is levensgroot dat de werkdruk door deze bezuinigingen verder zal toenemen. Ook komt door de bezuinigingen de doorstroom van jonge talentvolle wetenschappers onder druk te staan, waarmee een 'verloren generatie' dreigt.

Tot slot

In uw motivatiebrief voor het ministerschap geeft u aan dat we alle soorten van kennis en kunde en alle wetenschappen nodig hebben om de uitdagingen waar we voor staan het hoofd te bieden. Recent stelde u ook: *"Investeer structureel in innovatie. Dat is van belang voor de economie, de maatschappij en daarmee voor onze toekomstige welzijn en welvaart"*. De universiteiten zijn het hier roerend mee eens en willen graag hun bijdrage blijven leveren. Onze mogelijkheid om dat daadwerkelijk te doen, wordt ernstig beschadigd als u

Universiteiten *van* Nederland

besluit de voorgenomen bezuinigingen uit dit Hoofdlijnenakkoord door te voeren. In dat licht gaan we graag met u in gesprek over uw ambities ten aanzien van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek en de uitwerking van het Hoofdlijnenakkoord in een regeerprogramma.

Hoogachtend,

De heer prof.dr. C.F. van den Berg
Voorzitter vereniging Universiteiten van Nederland

De heer prof.dr. H. Brinksma
Voorzitter CvB Erasmus Universiteit Rotterdam

Mevrouw dr. M.M.N. Ummelen
Voorzitter CvB Open Universiteit

De heer prof.dr. J. de Vries
Voorzitter CvB Rijksuniversiteit Groningen

De heer drs. R.H.J.M. Smits
Voorzitter CvB TU Eindhoven

Mevrouw prof.mr. A.T. Ottow
Voorzitter CvB Universiteit Leiden

De heer prof. dr. A. Pijpers
Voorzitter CvB Universiteit Utrecht

Mevrouw dr. ir. M.J. Jonkman
Voorzitter CvB Vrije Universiteit Amsterdam

Mevrouw prof.dr. R.M. Letschert
Voorzitter CvB Maastricht University

De heer prof.dr. D.H.J. Wigboldus
Voorzitter CvB Radboud Universiteit Nijmegen

De heer prof.dr.ir. T.H.J.J van der Hagen
Rector Magnificus en Voorzitter CvB
Technische Universiteit Delft

De heer prof.dr. W.B.H.J. van de Donk
Rector Magnificus en Voorzitter CvB Tilburg
University

De heer prof.dr. V. Subramaniam
Voorzitter CvB Universiteit Twente

Mevrouw prof. dr. E.H. Hooge
Voorzitter CvB Universiteit van Amsterdam

Mevrouw dr.ir. S. Heimovaara
Voorzitter CvB Wageningen University &
Research